

T. T. Kazinczy Úr által a' Magyar Ver-
selésbe behozott elisiók eránt.

*Illa credulitas, quae certos scientiarum Auctores
dictatoria quadam potestate muniuit, ingens
damnum scientiis intulit. Baco de augmen-
Scientiarum.*

Isocrates, életének nyolczvan kettődik esz-
tendejében törvénybe idéztetvén beszédet tartott,
mellyben ime' szavakkal mutatá meg, mi felette
idegen volt szíve a' pörlekedéstől: eddig úgy él-
tem, így szólla, hogy senki akár megbántásról,
akár kissebbítésről nem vádolhatott; sem akár
bíró, akár ítélő még nem találtatott olyan, ki el-
lenem azért, hogy valakit vagy szóval, vagy cse-
lekedettel megsértettem, ítéletet hozott volna.
Ugyan is vigyáztam, ne hogy magam más ellen
valamit el kövessek. Ha pedig engem valaki meg-
bántással illetett, nem törvény által kívántam el-
lenségeimet megboszcshúlni, hanem azoknak barátí-
ra bíztam a' megegyeztetést *). Én is, noha nem
annyi idős, ezt gondolám midőn e' jelen való írás-
hoz fogtam. — Pört támasztani, annál inkább
valakit megbántani soha szándékom nem vala. Ha-
zámat 's nemzetemet szeretnem, annak elő-mene-
telét, a' mennyire csekély tehetségem engedi,
eszközölnöm, ez vala szüntelen fő tárgyam, 's
minden törekedésem. Szabadon közlöm azért erre
célzó vélekedésemet, bár annak a' nagy Férjfiú-
nak, kit illetem, személyét és szép tetteit érze-
kenyen tisztetem. Ő is úgy tekintse ezt, mint ha-
zafiúi buzgóságot, 's ha ezt gáncsosnak találja,

*) Isocr. de Permut.

hibám nem meghoesáthatatlan, és én őtet még is annak a' derék Hazafiának tartom, kinek gyermek koromtól fogva buzgón tömjéneztem. — De fogjunk a' dologhoz!

Már Hoblik' Recenziójában *) , 's egy más Irásomban említést tevék Kazinczy Úrnak valamint nyelvünkben tett újításairól, úgy Poésisünkben el követett eretnekségéről, melly által az elsiókat abba behozni szándékozik. Ezen, Literatúránkra nézve káros lépését R. Úrnak hibásnak lenni megmutatá Hulesár Úr az 1817. Esztendei Hasznos Mulatságainak 51-dik száma alatt, 's Kazinczy Úr nyilván védelmezi tettét az Erdélyi Múzeum IX. Füzetének 191. és 192-dik lapján. Illy nagy Férjfiúnak tekintete csak hamar talál követőkre, mint nyelvünkben tett újításaiban, 's ebben is tapasztalánk. Nehogy tehát R. Úrnak ezen próbáját fiatalink vakon követvén, végre regulává tegyék, hazafiúi kötelességemnek tartám csekély vélekedésemet ez eránt a' Hazával közleni.

Közös hévvel kellene minden igaz Hazafiának azon iparkodniok, hogy el távoztatván a' sok szőr-szál - hasogató Literatúrai pörlekedéseket, testvéri kezet nyújtanának egymásnak, 's rokon szívvel törnének az olly forrón óhajtott nemzeti csinosodásra. De fájdalom! nem tudom mi gonosz lélek hinti Hazánkban széllyel az egyenletlenségnek kárhozas magvát. Dugonics, kinek míve olly felséges kellemekkel volt díszesítve első kiadásában, éktelen ö-zéseivel esmeretlenné, sőt, mondhatom, gyűlöletessé tette az olly igen ked-

*) Nem az, melly a' Tud. Gyűjtemény 1818. eszt. XI. Kötetében jött ki, hanem az, melly kéziratban a' Redactionál, általam már régen el készítve, de későbbben küldve találtatik, 's mellynek kiadattatását, több okokra nézve, ha szinte megelőztettem is, bizodalmasan óhajtom, annyival is inkább, minthogy említett Recenzióban nem egyedül Hoblik illetetik.

volt Etelkát; Verseghy megvetvén az egész nemzet' legnagyobb részének mintegy törvénytét grammaticai szabásait, tulajdon szülötte földének nyelvét akarja erőltetve feladni, 's ezek iszok szavakkal csúfitani nyelvünket. 'S hogy a' többit el hallgassam, most legközelebb Kazinczy Urat mennyire megszállotta legyen a' nyelv' gyártás', újítás', 's idegenhez való szabásnak lelke, ha nem mondom is, fájdalmasan tapasztalja minden igaz Hazafi. Ki nem látja ezekből, hogy mindeniknek akadván követője, ha nem meggyőződésből is, legalább tekintetből újabb és újabb Literatúrai eretnokségek támadnak, újabb és újabb háborúk ütnek ki, 's a' csinosodásra törekedőt nemes igyekezetében hátrálják, és midőn majd vissza hanyatlunk tudatlanságunk' 's darabosságunk' homályjába, hah! mint fogják ezeket kárhoztatni az érzékeny unokák, mint fog azon keseregni a' nemzet, hogy a' Magyar mindenkor, 's mindenben maga ásta sírját! —

A' Poésis nálunk, bátran elmondhatom, a' legszebb virágzásban van, minekutánna Faluditól fogva a' mostani időkig a' legérdemesebb Hazafiak mind a' szép ízlésnek, mind a' magasabb érzésnek titkát fel földék előttünk. Eleinte nagy része Nemzetünknek hallani sem akart mást, mint rímes verseket, de minekutánna a' mértékes verselés sok derék Poétáink által annyira ki dolgoztatott, hogy a' Görög, 's Latiumi fényt méltán neki tulajdoníthatjuk, kedvesek kezdettek ezek is lenni, 's gyönyörködve olvassa már ma minden sorsú, és nemű Hazafi, noha még egy két pontban meg nem egyeznek koszorús Poétáink.

Nem mondhatjuk ugyan még, hogy Poésisunk arra a' tökéletességre lépett, mellynek elrétében törvény széket állíthattunk volna fel, 's onnan bizonyos törvényeket, avagy regulákat oszt-

hattunk volna ki a' Nemzetnek. Rájnis ezt meg próbálta Szabóval; Virág, 's Verseghy hasonlót cselekedtek. A' külömbség mindnyájok között csekély. Az egy h. betű az, melly nehézséget látszatott tenni; emezek betűnek esmerik, amazok a' deák nyelv tulajdonságával akarják egybetenni; de Rájnis maga sem egyez meg magával 's állításával; mert ha olyan lehellet volna a' Magyarban is a' h. mint a' deákban, Olaszban, Francziában, tehát Rájnis' felhozott példaiban: megverhet, elveszhet a' középső tagóknak rövideknek kellene lenniök, azt pedig maga is tagadja. Továbbá, ha az említett betű csak lehellet, mint p. o. a' görögben, mondja nekem valaki erőltetés nélkül röviden úgy, hogy a' h. ne is hangozzék ezen, 's hasonló szavakban: mintha, hogyha, harang 's a' t. nemde úgy fog hangzani: minta, ogya, arang? — 's ha ki nem mondjuk, minő értelme lesz p. o. ezen szavainknak: hó, ház, hál 's a' t.? nemde ó, áz, ál?! Révay is lehelletnek vevé eleinte, de csak hamar el állott törvényétől, 's meg esmeré, hogy az nyelvünkben valóban betű; 's így minden koszorús Poétáink azt tarták és tartják. Következőleg könnyű ebben megegyeznünk, 's noha Rájnist Szabóval Poésisunk atyainak méltán nevezzük, hálás tiszteletünk erántok meg nem csökkenik, ha tőlök ezen egy állításban teljességgel el állunk. — A' Dialectusi külömbözés volt eddig a' másik és legnagyobb, Poétáink között, erről már szóllottam a' Nemzeti csinosodásról írt értekezésemben. Innen csak azt akarom következtetni, hogy ezen egy két csekély külömbözést könnyen meggyőzhetnök, 's íme készek lévén így Poésisunknak regulái, azt a' tökéletesség fényében örvendő láthatnánk.

De épen midőn már ezen óhajtasunk szinte beteljesítve lenni látszik, midőn egy tengeri

zür-

zürzavarban hajó-törést szenvedvén, egy darab deszkán volt hosszas hanyattatásunk után a' part-hoz közel vettetvén, kezünket szabadulásunkra a' partból ki álló gyöker után nyújtjuk, felfordul a' deszka, 's a' reménylett szabadulás helyett temetésünket találtuk. — Ezt, 's nem egyebet tenne Razinczy Urnak a' Poésisban tett újítása az elisiókra nézve, ha egy két fiatal követőin kívül vakon elfogadnák azt több Hazafiak; 's ki nem látja, hogy így nemzeti Cultúránknak a' Tisztelt Ur ez által nyilvánosságos gátlója, sőt ellensége lenne? De lássuk állításainak helytelenségét, hogy ne láttassam ok nélkül gáncsolni azt a' nagy Férjfit, ki annyi szép érdemeket tett Honni Literatúránkban.

Két vocalis egymás mellett nyekkenést csinál, úgy mond, 's elő hoz minden Nemzeteket, kik ezen nyekkenés' elkerülése miatt az elisiót behozták Poésisokba, valamint a' Synaeresist is. Meg lehet, ha az a' Görögöknél és Látiumbélieknél hiátust tett, de azt a' Magyar nyelvben épen nem találom. Azonban nem csak Synaloephével, a' mi tulajdonképen az elisió, és Synaeresissel éltek a' Római Poéták, hanem éltek Aphaeresissel is, midőn t. i. a' szó elején valamely betűt, vagy szótagot elharaptak, p. o. temnere diuos e' helyett: contemnere, pone metum e' helyett: depone, 's a' t. Ha már annyira kívánja K. Ur követni a' Római Poétákat, kövesse ebben is, 's mondja p. o. Irom helyett rom, vakarom helyett akarom, Levél helyett vél, mellyik Magyar érti ekkor nyelvét? — Éltek a' Római Poéták Syncopéval is, melly által egy betűt, vagy szótagot a' szónak közepéből elvettek, mint: perula e' helyett pericula, dixti e' helyett dixisti, commorit e' helyett commoverit. Már ezzel a' szabadsággal a' Magyar is él, 's pedig nyelve' sérelme nélkül, sőt gyakran kellemére Poésisának; így helyesen mond-

ja a' Magyar kebelem helyett keblem, ajakam helyett ajkam, buzdítani, buzdítani, helyheztetem, helyhetem, halhatatlan, halhatatlan 's t. a' f. — Éltek továbbá a' Római Poéták Apocopéval is, melly által a' betűt, vagy szótagot a' szónak végén harapák el, p. o. nostin' nostine, peculi peculi etc. Illyen a' Magyarban mit hiatusnak mond K. Úr a' ban, vagy ben helyett a' ba' vagy be', véletlenül helyett véletlen' 's t. e' f. Ezzel is szabadon élhet a' Magyar Poésisában a' nélkül, hogy nyelve sérelmet szenvedne, sőt gyakorta ékességére szolgál ez verseinek. Innen azt következtetem, hogy a' Görög, és Deák Poésis' példájára a' mi szabadságot nyelvek' tulajdonságának sérelme nélkül bevehettek Poétáink, azt úgy is bevették, de mivel tapasztalák, hogy a' Synaloephe a' magyar fület sérti, azt bé nem vették.

Nem tagadom, mert világos, hogy a' Görögök, és Rómaiak az elisiót verselésökbe behozták, de valljon azért-e épen, mivel két vocális egymás mellett nyekkenést tett? Talám ezen sérelmes szabadsággal inkább csak azért éltek, mivel nyelvök más különben alkalmatlanabb lett volna a' bé vett vers-mértékekre, vagy talám szapora beszédjök a' köz beszédben is elharaptatá illyen helyeken az utolsó szó-tagokat, 's azért az nálók egy két elisióban szépen hangozván, Poétáik, hogy könnyebben verselhessenek bevették, 's utóbb nagyobb szabadságokat is tulajdonítának magoknak. Horácz világos példa erre. Ő gyakrabban élt elisiókkal Satyráiban, mellyeket talám a' köz beszédhez inkább akart alkalmaztatni, mint fellengező Odáiban. Így a' Comicusok beszélgetéseiket a' köz szokáshoz szabván mi sok elisiókkal élnek? — Továbbá, ha csak azért hozák be az elisiókat, mivel a' vocális előtt nyekkenést csinált, tehát az m. betű a' vocalis előtt miért elidáltatik nálók, holott ez nyekkenést nem tenne? pedig, hogy ez.

zel gyakorta élnék nem tagadhatni. Így p. o. Tibullus: Audendum est, fortes adiuvat ipse Deus, úgy szinte Ovid: (Tantum odiis iraeque dabat) Saturnia Juno, 's több mások; noha csak ugyan sok példánk van mind Terentiusnál, mind a' többi Comicusoknál, hogy az m. ki hagyását sem vették regulául, valamint ezt a' Rómaiak' többi Poétáitól is tanuljuk, főkép' a' régiebbektől, így Ennius: Insignita fere tum millia militum octo. Így Lucretiusnál: Corporum in plumbo est tantumdem pondere par est. — Szóval a' Római Poéták gyakorta mással hangzók előtt is elidálták az s. betűt is, mint p. o.

Spernitur orator bonus, horridu' miles amator.
(horridus helyett).

Vicit Olympia, nunc senio confectu' quiescit (confectus helyett).

Illyenekre akadunk Lucretiusban, Marcellusban, Caeciliusban. —

Miért allottak az utóbbiak ettől el, ha annyira kellemetesnek találták az elisiókat? — Már ha a' Római Poétáknak nyelvünk sérelmével is általjában majmai akarnánk lenni, 's illyes elisiókban is követnők őket, mi fertelmessé tennénk poésisunkat? — Ki értené p. o. hogy ezen versben:

Légy te szerelme', nek' a' virtu' le' barát' örökössen — ezt akarom mondani: Légy te szerelmes, nekem a' virtus lesz barátom örökössen; így, és ilyen szabadsággal minden falusi könnyökös mester poétává lehetne; de míg tisztaságában megtartjuk Poésisunkat, addig illyes elisiókra még egy idiota is megrázkódik. — De a' nyekkenésről lévén a' szó, ha valahol, bizonyára a' Római Poésisban, ott, hol vocalis előtt az s-sel végződő szó-tag hosszúnak vétetik, talállok nyekkenést. Legalább az én fülemben mindég jobban hangzik Virgilnek eme' 's hasonló versei:

Laeva tenent Thetis et Melite Panopeaque virgo
Ipse volans tenues se sustulit alas ad auras, mint
ezek:

Imperio premit, ac vinclis, et carcere frenat.
Aut age diversas, et despice corpora ponto.

— — — tu das epulis adcumbere Divum etc, 's
még is ime, noha a' régiebbek el kezdék az s.
betűknek ki hányását, nem vették be az utóbbiak,
's ő nekik nem tetszett az hiatusnak, mit az én
magyar fülem annak tart! —

Igaz, hogy a' Magyaroknak is van elisiója, de
az olyan, mellyet még a' köz beszédben is úgy
ejt a' Literatúrát nem esmerő Magyar is: mint
Gazd'asszony, tudn'illik, 's t. illyesek. De hogy
egyáltalában minden vocalisokat vocalis előtt,
vagy talám még az m. betűt is elidáljuk, mi Ma-
gyarok nem tehetjük, valameddig bizonyos marad
az, hogy a' szabad Magyar nemzetnek kényes
nyelve nyűgöt, erőltetést nem szenved. Ha ezt be-
vennénk, azon feljül, hogy nyelvünket természeti
tulajdonságától megfosztanók, még érthetlenné
is tennénk beszédünket. Így p. o. verte Urát,
vert Urát, mondom Uram, mond Uram, meg-
metszette erét, megmetszett erét; nemde az eli-
siók egészen más értelmet adnak itt?

Megengedem, hogy a' szapora beszédű de-
áknál jól hangzik a' vocalisnak vocalis előtt bé-
vett kihagyása, 's valóban úgy tetszik, hogy a'
mértékletesen élés kellemetessé is teszi azzal a'
verset p. o. Virginnél:

Scuta virum galeasque, et fortia corpora volvit.
Emersere feri candenti e gurgite vultus.

De hogy az, ha gyakortább fordul elő, csak
ugyan a' deák-poésisnak is sérelme, tagadhatat-
lan. Legalább az én fülemben mindég jobban hang-
zik Horácznak eme' verse:

Dianam tenerae dicite Virgines,
Intonsum pueri dicite Cynthium,
Latonamque supremo
Dilectam penitus Jovi.

mint ugyan ezen Odájának elisióval teljes utolsó verse :

Hic bellum lacrimosum , hic miseram famem
Pestemque a populo et principe Caesare in
Persas etc.

szépnek hallám hajdan Tanitómtól mondatni Virgilnek eme' felette elisiós versét:

Monstrum horrendum, informe, ingens cui lumen
ademtum.

de talám csak azért mondá azt Tanítóm is szépnek, mivel egy rettenetes rémről lévén a' szó, szinte olly rettenetes versel akará értelmét jelenteni Virgil. Ki nem dugja be fülét Catullus eme felette erőltetett elisiós versére :

Troia virum et virtutum omnium acerba cinis
Quam modo qui me unum, atque unicum amicum habuit.

Ki nem vallja gáncosnak Horác' eme verseit is:
Nam ut ferula caedas meritum majora subire.
Dum ex parvo tantumdem haurire relinquo.

„De verselőink, úgy mond K. Úr, nem merték, a' mit mind a' Természet, mind minden nyelvek' példája, sőt a' magunké is engedett, javasolt, kívánt”. Tagadom az egész állítást. Merték volna, ha nyelvünk' tulajdonsága engedte volna. A' természet nem kívánhatja meg, sem nem javasolhatja nyelvünkben az elisiót, mert a' nem erőltetett természet azt hozza magával, hogy minden szavunkat úgy, a' mint van, kimondjuk, következőleg a' szó-tag' elharapása nem természetes, hanem erőlt-

tetett. — Más nemzetek' példája a' tölök minden pontban különböző nyelvnek törvényt nem szabhat, tanácsot nem adhat; éljenek ők a' mint tesszik elisióval ha megengedi szapora nyelvök, de mi, kik eredeti tisztaságában beszéljük férjfiásan mérsékelt nyelvünket, 's nem csigázzuk sem a' német, sem a' franczia rámára, azt be nem vehetjük, sem idegenektől rendszabást nem kérünk abban, miben annyi derék Hazafiak egy akarattal megállapodtak.

„Helytelenül állítja K. Úr, hogy Rájnis néha megengedi az elisiót, az az, az úgy nevezett Synaloephet. Ide teszem szóról szóra mit ezen derék Hazafi írt ezen tárgyban Georgiconához adott Elöljáró Beszédjében a' XLVII. és következő lapon: „Többnyire minden Poétáink meg egyeznek abban, úgymond, hogy nálunk a' szónak végén álló magán hangzó nem enyészik a' következő ígének elején álló magán hangzó miatt, mint a' Deákoknál, hanem enyészés nélkül a' természeti hangját megtartja: mert a' Magyar nyelv magán. hangzókkal bővelkedik, és ugyan azért a' sok (Elisió) betűenyészés gyakorta megtsúfítaná a' Magyar verset, p. o.

A' ki ék, nem kényes, jó annak akármieledelel.

Mert ezt olvasván, senki észre nem venné, hogy (Pentametrum) ötlábú vers, hanem csak az a' ki a' szókat rútul tsonkítván az újjain így mérsekléné:

A' k' ék nem kényes, j' annak akármieledelel.

Azokáért jobb volna az ilyen enyészésekkel nem élnünk, hanem csak olyan ígékben, a' melyekben az enyészés szokásba vétéődött, p. o.

Gazd'asszony, Tudn'illik, Bék'egérhartz, 's a' t. (noha valóban ezen erőszakos elisiót sem tudom honnan vehette Rájnis, holott Békát, Bék, vagy is Békének mondatni még nem hallottam). De ha valaki még is hébe hóba egyéb betű enyészésekkel is él, és pedig mértékletesen mint a' sáfránya, és egyéb fűszerekkel, én tölem ugyan azért soha sem fog rossz szót hallani".

Ezen utolsó rendjeiben Rájnisunknak látszatik K. Úr helyheztetni állításának okát, de nem éri el értelmét; mert ő nem a' Synaloephet érti, melyet K. Úr kíván Poésisunkba erőltetni, hanem olly szavakat, melyekben a' sok rövid tagok bizonyos vers-mértékekben meg nem állhatnának, enged ő némelly betűiktől megfosztatni, egy szóval: a' Syncopeval, és Apocopeval való' élest engedi meg, mit több 's majd csak nem minden Poétáink cselekedtek is, 's mái napig szabadon teszik p. o. kebelem helyett keblem, jutalom helyett jutalm, Fejedelem helyett Fejedelm 's t. e'f. Hogy ő csak ilyen elisiókat, melyeket a' nyelv tulajdonsága is megenged, értett, eléggé megbizonyította munkáiban, melyekben csak egy ollyan elisióval sem él, millyent K. Úr kezdett, ellenben sok ollyanokkal, melyeket csak imént hozék fel.

Nem értem, úgy mond tovább K. Úr, mint csúfítaná el az elisió a' Magyar verset inkább, mint a' Görögöt, és Deákot; én ellenben nem értem, hogy' lehet a' rútat szépnek mondani? Az elisiót nem az aestheticai ízlés hozta be, hanem a' szorultság, a' szükség tette, hogy szabadság gyanánt segíthessen á' tala magán a' Görög és Római Poéta; de hogy azoknak verseit is csúfítja, 's hogy sokkal kellemetesebben hangzik az, mellyben semmi elisió nincs, valóban, ha fülünket teszszük bíróná, tagadni nem lehet, a' mint a' feljebb elő hordott példák

láthatni, 's ha az, hogy sok vocálisok vannak nyelvünkben, egy új oknak látszik K. Úrnál lenni az elisiók' be vételére, megállhat, tegyük nyelvünket egészen zsidóvá, vessünk ki belőle minden vocalisokat, a'vagy a' tótokkal ptrüsszöggük azokat. Épen azért nem lehet az elisiót nyelvünkben erőltetni, mivel sok vocalisaink vannak, mert így verseinket egészen el csúfítanók, mint Rájnis' feljebb elő hozott példájában látánk. Akár hogyan, 's akár mikor elidáltak a' Rómaiak, szépnek soha sem tartották, sőt jelesebb Poétáik, a' hol csak lehetett, elkerülték.

Azt sem mondhatja olly bizonyosan K. Úr, hogy a' Látiumi nyelv szapora nem volt, holott azoknak mostani maradéki, 's azon nyelvek, melyek abból vannak öszve férczelve, eléggé megczáfolják szapora beszédjeikkel; ellenben a' Magyar, ha külömben ki mondása nem hibás, mindenkor mérsékelt férjfiúsággal szokott beszélni, 's mindenkor hallatja minden betűit. Azt sem látom ált, minő hiatust talál K. Úr legjobb Poétáinknak, kik nem elidálnak, verseiben. Lássunk néhányakból egy két példát:

Akkoron a' minden tehető Atya záporos égből
Földre leszáll a' vígadozó Felesége ölébe. Rájnis.
Oh Mátyás! Mátyás! Fejedelmek' tüköre! vajha —
Árpád elritkúlt maradékai, a' te világod'
Súgárit jobban tudnák ismerni, betsülni! Virág.
Hol csak a' kül szín fedi a' valóság'
Pusztá Országát bibor állepelben;
Ám de a' bölcsnek be ható szemével

Játszani nem mer. Berzsényi.
Szikla adott nekik nyoszolát; fejek' allja kesergés
Volt; mert munka után a' kő is párna gyanánt van.
Horvát Andr.

Kinek szelidebb szív juta Isteni
Rézből, 's dicsően mennyei lángal ég ;
Ép lelke annak messze futja

Azt mi gonosz. Vitkovics.

Ó! esmérted meg velem, ó örök Istenem! a' mit
Tudni a' természet, 's emberi elme csekély.
Révay.

De hogy többek' elő hozásával hosszas ne
legyek, nézzük ezeknek ellenébe K. Úrnak amaz
elisiókkal tölt epigrammáját:

A. plus B. aequale X? Nem igaz! mond Zugdi;
hisz' AB

Ab: 's Kántot szidja — Zugdiak, értitek ezt?

Bezzeg nagy nyekkenés ezen pentameterének
első része, kivált a' szidja szónak végső tagja.
Nem elidál Virág eme 's több verseiben:

— — — micsodás költő az régi-e jó-e?

minő jól hangzik ez elisió nélkül, de vegyük be
K. Úr' javaslatát, 's mondjuk így: micsodás költ'
az? rég' e j' e? — Illy erőltetett, 's ijesztő
szépségre ki nem dugja be a' fülét? a' vagy jobban
hangoznak-e K. Úrnak eme' versei:

Reszkete, meg ragadám. „Ide szácsk.....!”

Ah el! „e' szemet! és e'

Másikat. 's a' t.

Fortuna imádott bábjaival

A' Gazdag, hogy ne a' Ménesi méz ital,
De Káp 's Malaga is, 's a' mi buzogva ömöl
(A' ki oh a' jámbort! csak földre tekintete),
's így szólt.

Zengésű Cytherát Admétnak pásztora Apollon.
'S a' mikre én 's a' t.

E' liget árnyai közt ége a' szép Náisz Apollért.
Hébé a' szent Kelhből, és soh a elaggni ne hagyd.

Azonban maga sem él K. Úr minden versé-
ben ezen sérelmes elisiókkal; mert ebben p. o.

„Elméből, de az ő leczkéji beléje tapadtak”,
's több hasoklóban nem elidál, 's még sem mon-
daná, hogy ez hiatus, de bezzeg az volna, ha
elidálná!

Csudáлом valóban, hogy K. Úr a' Termé-
szettől kívánván magát vezéreltetni emez epigram-
májában (Töv. és Vir.)

„Természet; te vagy a' törvény, 's a' mester. Igaz-
gassd

Verseimet, 's hagyjad folyni szabásod után!
Így Futaki. És mivel az prózáját szórja, külömb-
ség

Nincsen verse között, 's prózai míve között”.
azt még sem követte, vagy a' természet' tanácsát
meg nem hallgatta, holott a' természet, főkép'
a' Magyar nyelvben erőltetést nem szenved.

Azt mondja K. Úr, hogy a' Rómaiak még in-
kább éltek elisiókkal mint a' Görögök, de olvas-
sa meg bár rendre jobb Poétáiknak minden ver-
seit, 's jelelje ki, ha elidáltakra-e, vagy nem
elidáltakra talál nagyobb számmal. Kerülték azok
is azt a' mennyire lehetett, mert ezen szabadságjo-
kat csak szükséges rosznak tartották.

Kalmár, valamint azon időben, mellyben élt
tökéletes Magyar metricus Poéta nem lehetett,
úgy nekünk például nem szolgálhat, ellenben an-
nyi derék koszorús Poétáink, kik már a' jeget meg-
törték, 's valóban a' legszebb virágzásba hozták Poé-
sisunkat, tekintetet érdemelnék, 's egy hibás vé-
lekedésen épült újítás az ő authoritásokat meg nem
ronthatja. Továbbá megengedjen K. Úr, midőn
egyenes szívűségem azt vallja, hogy a' közönsége-
sen mindenek által be vett szokást nekie megmási-
tani jussa még akkor sem lenne, ha verseiben bő-
ven megtaláltatnék is az a' tulajdonság, mellyet
azokban meg kíván, midőn azt mondja:

Íz, szin, tűz vagyon a' horban, ha Hegyaljai
termés,

Íz, csín, tűz vagyon a' versbe', ha mesteri mív.

És, ha K. Úr azokat nevezi Enniusoknak, és Plautusoknak „a' kik a' b a n, és s e m helyett az értelemnek ellenére b a' és s e' végezetekkel élnek” az előbb felhozott Penrameterének ezen szavában: v e r s b e' maga is Enniussá válna, 's bár inkább ebben hibázott volna többször, mint az elisiók' fület sértő behozásával!

Szabónál, 's Révaynál, úgy mond K. Úr, találni elisiókat. Nem tudom minő munkáit olvasá ezen Tisztelt Hazafi felhozott Poétáinknak; de én Szabónak, Rájnisnak, Révaynak, Dömének, Virágnak, Kisfaludynak, Berzsenyinek, Horvát Andrást és Istvánnak, 's minden eddig esmert jó Poétáinknak műveit együl egyig elolvassván, mind ekkoráig nem emlékezem, hogy valamelyikben elisiókat találtam volna, kivéven azokat, mellyeknek élését a' nemzeti nyelv tulajdonsága megengedi. Rájnis pedig minő elisióknak elnézhetését érti, már feljebb emlitém.

Kulcsár Úrnak, hazáját, 's annak boldogságát igazán forrón szerető melyjéből ömlött az a' kívánság, melly által az egyenetlenség' gyomát kiirtani szeretné. Nem tehet addig egy nemzet hasznos lépéseket a' culturában, valameddig egy szív, egy lélek nem munkálkodik annak elérésében. Ha mindenki Dictatori nevet akar magának tulajdonítani, ha kiki minden ok nélkül mértéktelenül újit, ha a' másik fél, tartván a' rossz következtetésektől, minden illyes esetben erősen ellene szegezi magát, setéltségben tapogat akkor a' Literatúrai publicumnak egyéb része, nem tudván ennek-e vagy amannak legyen igaza; 's így ki nem látja, hogy a' nemzet boldogságának gátlása minden szer felett, 's ok

nélkül való, és a' nyelv' természeti tulajdonságával ellenkező újítás? — Igazán mondja K. Ur, legjobb, leghasznosabb: sapere et fari, quae sentias; de egy egész nemzetnek úgy szóllván törvényét megtapodni, 's ok nélkül másítani tiltott szabadság.

Horváth József Elek.

5.

Veszprém Vármegyei muzsikai Intézet.

A' Nemzeti Magyar Nóták' öszve gyűjtögetése, és egymás után leendő ki nyomtattatása végett T. N. Veszprém Vármegyében fenálló Intézetről, már az 1823-dik esztendei Ujság'levelekben, jelesen a' második fél esztendei Hazai 's Külföldi Tudósításokhoz az 51-dik szám alatt ragasztott Hirdetések között; nem külömben ugyan tsak az 1823-dik esztendei Tud. Gyűjtemény' XII-dik Kötetének 125-dik lapján közlött Tudósításban; és a' Budai Német Ujságnak 1824-dik esztendei LVI-ik szám alatt lévő Gemeinnütziges Blätter című Toldalékjában olly jelentést tévők, hogy minekutánna sok szép eredeti Magyar Nóták, a' közre nem bortsáthatás miatt, igen keveseknél, és tsak kéziratokban, 's szinte örök feledékenységben maradni tapasztaltatnának: tehát, hogy a' Szívnek és Léleknek nemesítése, a' jobb ízlés és a' Nemzeti érzés, mint minden pallérozottabb Nemzeteknél, közöttünk ezen a' tsatornán is gyarapodjék, 's az eddig kevesektől esmert jeles Darabok többekkel közöltessenek, különösen pedig, hogy ez által Compositoraink is jobbakra, szebbekre, 's nagyobbakra buzdítassanak, szándé-